

дентів за ступенем підготовленості, простимулювати студентів до систематичної роботи над предметом, а також дає їм можливість об'єктивно оцінити свій рівень підготовки. Залежно від виду тестового контролю (поточний, проміжний, підсумковий) тести мають різну складність. Тестові завдання чергуються з розрахунковими задачами, які необхідні розв'язати.

Але тестовий контроль знань не може замінити спілкування студента з викладачем. Відповідаючи усно, студент має можливість спілкуватися з викладачем, вчиться коротко і правильно формулювати і висловлювати свою думку.

На нашу думку, кредитно-модульна система навчання забезпечує певні переваги над традиційною системою:

- урахування індивідуально-психологічних особливостей студентів – студенти з вищими здібностями отримують глибші знання, а слабші підтягуються за ними;
- поліпшується самоорганізація студента до систематичної розумової праці;
- створюються достатні можливості для реалізації принципу розвивального навчання;
- актуалізуються опорні знання та стає можливим системне порційне повторення основних знань, навичок, умінь.

Упровадження інноваційних форм у практичні заняття та самостійну роботу студентів сприяє підвищенню якості навчання і забезпечує зацікавленість студентів пізнавальною діяльністю.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРЯ НА КАФЕДРІ ЗАГАЛЬНОЇ ГІГІЄНИ

Нечепасєва Л.В., Філатова В.Л., Катрушов О.В.

Сучасна система вдосконалення навчального процесу на кафедрі загальної гігієни висуває нові завдання в системі вищої освіти і вимагає створення нових умов його організації.

Болонська система освіти є цілісністю науково обґрунтованого і раціонально організованого підходу в системі навчання. Основною метою її впровадження, на наш погляд, є створення умов для виникнення мотивації, стимулювання і активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Так, уведення модульної технології навчання повинне забезпечувати умови для індивідуального і диференційованого навчання. Модуль сам по собі є самостійною частиною навчального процесу, яка інтегрує декілька близьких по сенсу і фундаментальних за значенням занять, принципів, понять.

Дуже важливо, на наш погляд, для організації кращого засвоєння модуля починати його засвоєння з оглядово-установчої лекції, що дозволяє студентам зорієнтуватися в найактуальніших та найбільш значущих питаннях модуля, що вивчається.

Після прослуховування лекції необхідно надати студентам відносну самостійність у освоєнні навчального матеріалу. Остання, спільно з консультативними заняттями, семінарськими і лабораторними, складає основу роботи з вивчення змісту модуля. Семінарські заняття можуть охоплювати три, чотири види навчальної роботи: це дискусія за змістом першоджерел, що вивчаються, аналіз ситуаційних завдань, вирішення тестових завдань, лабораторний аналіз запропонованого матеріалу.

Значущість модульної системи освіти, на наш погляд, визначається можливістю надання студентам вивчати дисципліну за індивідуальним планом, із можливо достроковим засвоєнням програми навчання або, навпаки, дозволяє перенести складання модуля на більш пізній термін, тим самим збільшивши час його вивчення.

Таким чином, основою модульної технології навчання, на наш погляд, повинно стати стимулювання самостійної роботи студентів, надання їм можливості визначати свій індивідуальний темп засвоєння навчального матеріалу, свободи вибору форм отримання знань.

Суть інноваційної освіти можна виразити фразою: «Не наздоганяти минуле, а створювати майбутнє!» У кращих своїх зразках така форма освіти орієнтована не стільки на передачу знань, які постійно застарівають, скільки на оволодіння базовими положеннями, що дозволяють потім у міру необхідності набувати знання самостійно. Ймовірно

саме така освіта має бути пов'язана з практикою тісніше, ніж традиційна, оскільки практика визначає цінність отриманих знань.

Відомо, що обсяг інформації, яким володіє наша цивілізація, подвоюється кожні 5 років.

У зв'язку з цим, окрім освоєння знань, не менш важливим стає засвоєння технічних можливостей, за допомогою яких можна отримувати, переробляти і використовувати нову інформацію.

Сьогодні традиційна освіта як система отримання знань відстає від реальних потреб сучасної науки, практичної охорони здоров'я і не дає можливості підготувати якісного фахівця.

Зниження конкурентоспроможності традиційних шкіл освіти робить актуальним упровадження принципово нових форм навчання.

Інноваційна освіта припускає систему навчання як придбання нових знань, перш за все за рахунок інтеграції фундаментальних наук – тієї ж гігієни, в систему практичної медицини.

Але процес навчання студентів третього курсу медичного факультету основам загальної гігієни важко інтегрувати в цикл клінічних дисциплін у зв'язку з тим, що студенти лише починають знайомитися з клінічними дисциплінами на 6 семестрі. У зв'язку з цим мало би сенс вивчати гігієну як медико-профілактичну науку на старших курсах. Можливо, маючи більше уявлення про ті ж клінічні дисципліни, студенти на гігієні могли би брати активнішу участь у практичних розробках тих же лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на запобігання цілій низці хвороб; під час лікарської практики ефективно оцінювати умови роботи і чинники ризику в діяльності лікаря; брати активну участь у науковій роботі кафедр академії.

Але, знову ж таки, змінивши розклад або місце викладання гігієни в системі підготовки лікаря, ми не зможемо ефективно впроваджувати і використовувати інноваційні методи навчання без додаткових матеріальних інвестицій.

Так, кожен сучасний студент сьогодні повинен мати можливість активно користуватися досягненнями комп'ютерних технологій, що дозволяють з персонального комп'ютера отримувати всю інформаційну базу даних, необхідну для ефективної підготовки до занять. Крім того, без сучасного оснащення лабораторій неможливо провести якісний аналіз і дати санітарно – гігієнічний висновок щодо чинників навколишнього середовища, що цікавлять нас.

Система освіти в інноваційному вузі має бути відкрита як для сучасних методів навчання, перспективних наукових досліджень, так і нової системи фінансування, комплексно об'єднуючи в собі людей, ідеї, засоби і способи організації ефективного засвоєння знань.

Безумовно потрібно застосовувати диференційований підхід до викладання дисципліни «Загальна гігієна та екологія» для студентів медичного, педіатричного та стоматологічного факультетів.

У той час як базові основи гігієнічних знань обов'язково мають бути засвоєні студентами всіх факультетів, розширене та поглиблене вивчення окремих розділів має свою специфічну спрямованість.

Для студентів педіатричного факультету вивчення розділу «Гігієна дітей та підлітків» є безумовно пріоритетним, бо охоплює надзвичайно важливі для майбутніх педіатрів теми: «Гігієна харчування дітей та підлітків», «Організація та проведення оздоровчих заходів у закладах дітей та підлітків», «Профілактика вікових захворювань дітей та підлітків», «Зміст роботи лікаря дитячого закладу в системі організації медичного забезпечення дитячого та підліткового населення» та ін. Знання, що отримують студенти педіатричного факультету при вивченні цих розділів, мають пряме відношення до їхньої майбутньої спеціальності та можуть бути широко використані в практиці лікаря-педіатра.

Для студентів стоматологічного факультету розділи «Гігієна праці лікаря-стоматолога та зубного техника» і «Профілактика внутрішньо амбулаторних інфекцій в стоматологічній практиці» надзвичайно важливі. Освоєння матеріалу цих розділів значно поліпшує підготовку майбутніх фахівців стоматологічного профілю до їх практичної діяльності. Тим більше, що студенти-стоматологи починають працювати в клініці з 3 курсу і вже можуть використовувати отримані знання в практичній діяльності.

Особлива увага при вивченні дисципліни приділяється вихованню у студентів гігієнічного мислення, направленою на реалізацію можливості забезпечення здорових, нешкідливих, сприятливих умов існування, праці та відпочинку людини. Безумовно ця мета

охоплює питання не тільки гігієнічного забезпечення (нормування ГДК, ГДР, ГДД, ДСТУ, СанПіНи, ТУ і т.ін.), але й екологічної направленості. Все це викликає необхідність тісної інтеграції вузу з органами практичної охорони здоров'я, екологічних служб, структур міністерства з надзвичайних ситуацій.

Реалізація інтеграційних зв'язків на кафедрі загальної гігієни та екології ВДНЗУ «УМСА» здійснюється в рамках програми навчального процесу шляхом організації спільних проблемних лекцій зі співробітниками санітарно-епідеміологічних станцій (СЕС), проведення практичних занять на об'єктах міста та області (міська дезінфекційна станція, міські очисні споруди каналізаційних господарсько-побутових стоків, промислові підприємства та ін.).

Також активно залучаються студенти до спільної роботи з органами СЕС у період літньої виробничої практики за фахом "помічник санітарного лікаря".

Що стосується студентів-іноземців, то в цьому плані виникають деякі труднощі, пов'язані з об'єктивними причинами:

- не досить досконале знання мови, що потребує значної переробки інструктивних матеріалів і методичного забезпечення лекційного курсу та практичних занять;
- наявність відмінностей у санітарному законодавстві України та країн постійного проживання студентів-іноземців;
- відмінності в кліматогеографічних умовах і, як результат, - наявність специфічних хвороб (тропічні хвороби) в країнах постійного проживання студентів-іноземців.

У плані подолання об'єктивних труднощів викладання дисципліни "загальна гігієна та екологія" студентам-іноземцям співробітники кафедри постійно вдосконалюють методичне забезпечення інструктивними матеріалами лекційного курсу та практичних занять російською мовою, викладання дисципліни на кафедрі студентам-іноземцям проводять тільки висококваліфіковані викладачі – зав. кафедри, доценти, старші викладачі. Ми отримали нові навчальні плани МОЗ України, де виділені окремі розділи для викладання лише студентам-іноземцям, вони адаптовані та внесені в навчальні програми.

Також нами розроблені та широко застосовуються 6 комп'ютерних програм машинного навчання і контролю знань (російськомовний варіант) за розділами: "Гігієна повітряного середовища", "Гігієна води та водопостачання населення", "Гігієна харчування та профілактика харчових струень", "Гігієна праці та основи профілактики професійних захворювань", екзаменаційна програма "Загальна гігієна" на 226 завдань, окремо для студентів стоматологічного факультету розроблена програма "Гігієна праці лікаря-стоматолога та зубної техніки".

ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ НА КАФЕДРІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Нідзельський М.Я., Шиян Є.Г.

Навчально-виховний процес вищого навчального закладу складається з визначених правовідносин, сторонами яких виступає слухач — з однієї сторони, викладач — з другої, по досягненню кожною стороною правомірної мети - правомірної самореалізації кожної особистості, забезпечення потреб України у кваліфікованих фахівцях.

Викладач вищого навчального закладу післядипломної освіти вступає у навчально-виховні правовідносини з фахівцями, що мають намір удосконалити спеціалізовану освіту, шляхом поглиблення, розширення і оновлення професійних знань, умінь і навичок, які він уже має, або отримати іншу спеціальність на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

У наведених правовідносинах центральною фігурою виступає викладач. Від його фахової та педагогічної кваліфікації, методичної майстерності, життєвого досвіду, психологічного спрямування, моральності, загальної та особливо правової культури залежить повнота реалізації правомірної мети співпраці сторін навчально-виховного процесу.

У додаток до обставин, що наведені, особливістю сучасного навчально-виховного процесу закладів післядипломної освіти є насиченість його технічними засобами навчання. Більшість із цих засобів підвищують насиченість, доступність, дозволяють передавати курсантам більш повну інформацію, розвивати та підтримувати в них активність